

**Роль дорадчих служб у
розвитку органічного руху
в Україні.
Напрацювання та плани**

РУСЛАН МАРКОВ,

виконавчий директор Луганської обласної
громадської організації "Аграрна дорадча служба"

АСОЦІАЦІЯ створена 11 березня 2003 року, як незалежна

всеукраїнська громадська організація, що об'єднує суб'єктів дорадчої діяльності - сільськогосподарських дорадників, експертів-дорадників та дорадчі служби, які професійно займаються сільськогосподарською дорадчою діяльністю. Членами Асоціації є понад 500 професійних дорадників, 1000 експертів-дорадників та 30 сільськогосподарських дорадчих служб у 24 областях України і Автономній Республіці Крим.

ЧЛЕНИ РАДИ АСОЦІАЦІЇ

ЗАВДАННЯ АСОЦІАЦІЇ:

Presented at Second Round Table of the Eastern European Countries, Kyiv, Ukraine, November 5&6, 2008. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, CH-Frick. Archived at <http://orgprints.org/15000>

- підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення господарства суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення в умовах ринкової економіки;
- надання суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню дорадчих послуг з питань економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо;
- надання дорадчих послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань підготовки та реалізації планів соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства;- поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки;
- сприяння розвитку несільськогосподарського підприємництва всільській місцевості, у тому числі сільського зеленого туризму, зайнятості сільського населення тощо;

- робота з сільською молоддю, ініціювання та реалізація молодіжних програм;
- інформаційно-методична підтримка членів Асоціації - дорадників і дорадчих служб та координація їх діяльності;
- навчання і підвищення кваліфікації дорадників та експертів-дорадників, підготовка та публікація навчально-методичних матеріалів з дорадчих питань;
- розбудова мережі сільськогосподарських дорадчих служб;
- участь у підготовці нормативно-правових актів з питань дорадчої діяльності;
- організація та координація міжнародного співробітництва членів Асоціації в галузі дорадчої діяльності;
- промоції суб'єктів дорадчої діяльності-членів Асоціації;
- представництво і захист законних прав та інтересів членів Асоціації у органах влади всіх рівнів, відповідно до законодавства.

ОСНОВНИМИ МЕТОДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Presented at Second Round Table of the Eastern European Countries, Kyiv, Ukraine, November 5&6, 2008. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, CH-Frick. Archived at <http://orgprints.org/15013>

ЧЛЕНІВ АСОЦІАЦІЇ Є:

- навчання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення;
- дослідження соціально-економічних проблем сільської місцевості та розробка варіантів їх розв'язання;
- демонстраційні покази форм і методів роботи суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення;
- інформаційне забезпечення суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільського населення тощо.

ПРОГРАМИ МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, ЯКІ ПРОВОДИЛА АСОЦІАЦІЯ

Presente

Ukraine, November 5-6, 2006. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, CH-Frick. Archived at <http://orgprints.org/15000>

Програма

міжнародної конференції
"ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ДОРАДНИЦТВА В УКРАЇНІ"

7-10

м. Яремча Івано-

ДОРАДА ПРОГРАМА

п'ятої міжнародної
науково-практичної конференції
"ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ
В УКРАЇНІ.
РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ДОРАДНИЦТВА"

22-25 листопада 2005 року
с.м.т. Шацьк Волинської області

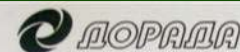

ПРОГРАМА

міжнародної конференції

«ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ВИПУСНОЇ ТА КРЕДИТНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ, МАЛОГО ТА
СЕРЕДЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
ІНТЕР'ЮСІЛЬСЬКОГО
ДОРАДНИЦТВА»

квітня 2004 року
с.м.т. Шацьк Хмельницької області

ПРОГРАМА

четвертої міжнародної
науково-практичної конференції

"Проблеми та перспективи диверсифікації
сільськогосподарського виробництва в Україні.
Роль сільськогосподарського дорадництва"

27-30 червня 2005 року.

ПРОГРАМА

третьої міжнародної
науково-практичної конференції

«ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ
ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ
АГРАРНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ.
РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ДОРАДНИЦТВА»

14-17 вересня 2004 року
м. Судак Автономної Республіки Крим

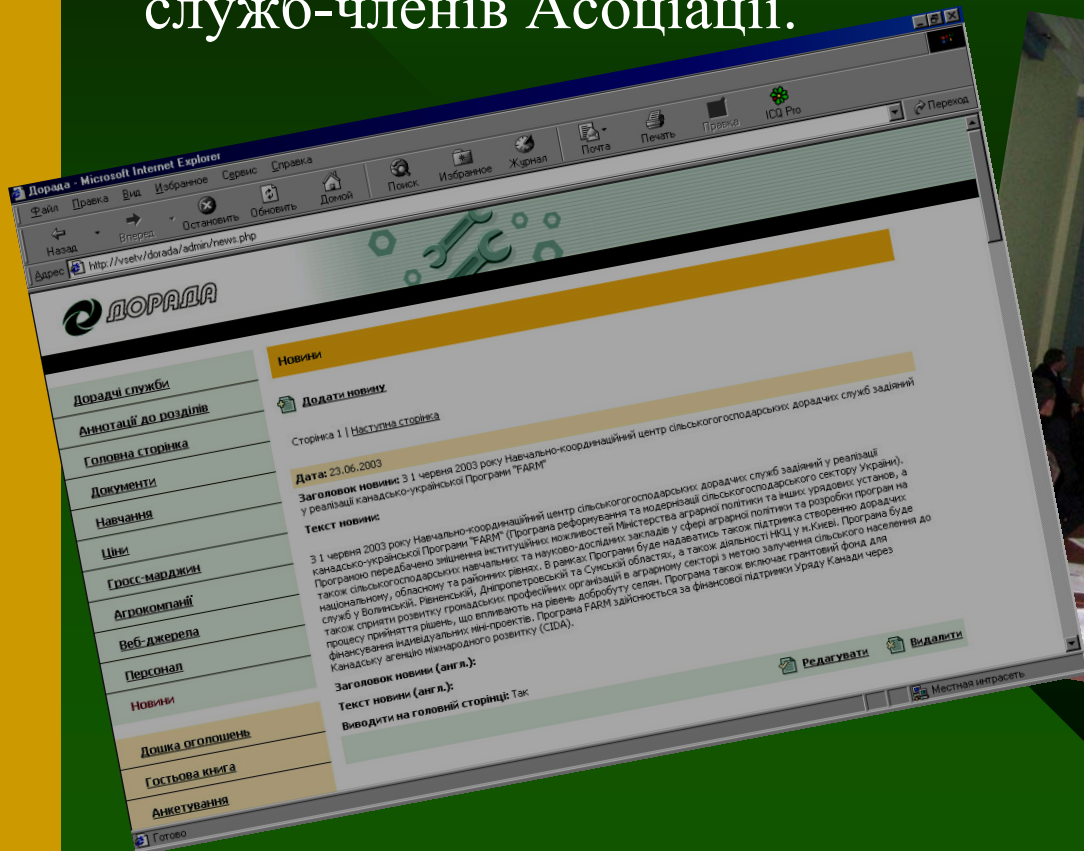
Presented at Second Round Table on the topic "Ukraine, November 3&6, 2005. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, CH- Frick. Archived at <http://orgprints.org/15000>

Асоціацією, спільно з Відділом у Старому Полі Поморського осередку сільськогосподарського дорадництва в Гданську (Польща), видано „Посібник для сільськогосподарських дорадників”

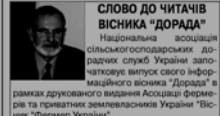

Оновлено веб-сайт Асоціації “ДОРАДА”, видається у “Віснику “Фермер України” газета-вкладка “Вісник Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України”, здійснюється промоційна діяльність через Національне радіо, газети і журнали обласних дорадчих служб-членів Асоціації.

ДОРАДА FARM ПРОГРАМА

Вісник Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України №1 Лютий - 2005

СЛОВО ДО ЧИТАЧІВ ВІСНИКА "ДОРАДА"
 Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України започатковує випуск свого інформаційного вісника "Дорада" в рамках друкованого видання Асоціації "Фермер України".

Потребу у такому газетному виданні проголошували запити суб'єктів підприємничої діяльності на селі та сільських населених пунктах, які хочуть мати більше інформації про діяльність дорадчих служб та їх Асоціації, отримати від дорадників та експертів дорадчих служб певні знання, долатися про нові тенденції, ринкову інформацію та вивчити про можливість отримання соціально спрямованих дорадчих послуг, які є суспільно-важкими і є вихідом до кращого життя.

На жаль, далеко не всі читачі сільської місцевості сьогодні можуть оскаржитися доданими послугами. Підвищити частоту досконалих послуг до виробничого простору не означає про можливість отримання соціально спрямованих дорадчих служб. А дорадчими органами можуть надати багато корисних порад починаючи від управління у сільській місцевості, власних особливостей селянських та фермерських господарств, господарських товариств, кооперативів, кредитних, сільських громадах з національними типами.

Вісник "Дорада" буде висвітлювати всі аспекти діяльності дорадників, експертів дорадчих, дорадчих служб та їх Асоціації. Ми сподіваємося, що на сторінках цього вісника читачі знайдуть корисну для себе інформацію про дорадчі діяльності, більше довідатися про можливість сільськогосподарського дорадництва. Видання цього вісника здійснюється за підтримки Канадсько-української програми реформування та модернізації сільськогосподарського сектору України в рамках міжнародної технічної допомоги Уряду Канади через Канадське агентство міжнародної допомоги.

Роман ШИМЦЬ,
 президент Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України

На безробітність перетворили ідеологію фінансування села наголосив Віктор ЮЩЕНКО, виступаючи на з'їзді фермерів

Відбулися другі загальні збори сільськогосподарських дорадчих служб України

Прийняти формування бюджетної політики в аграрному секторі України у 2005 році обговорили громадські представники об'єднання, разом з науковцями

Третє ярмарк засідання Дорада відбулося в Києві - Подільському

Детальніше читайте на сторінках 11-12

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ СІЛЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ УКРАЇНИ

створена 11 березня 2003 року, як незалежна некомерційна громадська організація, що об'єднує суб'єкти дорадчої діяльності - сільськогосподарських дорадників, експертів-дорадників та дорадчі служби, які професійно займаються сільськогосподарською дорадчою діяльністю. Членами Асоціації є біля 500 професійних дорадників, понад 1000 потенційних експертів-дорадників та 20 сільських господарств дорадчих служб у 24 областях України і Автономній Республіці Кіровограді зареєстровані у Міністерстві юстиції України 10 лютого 2003 року.

МЕТОДО діяльності Асоціації є задоволення потреб сільської місцевості та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств у якості форм власності господарств, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та удосконаленні практичних навичок сільськогосподарського господарства, покращенні добробуту, формуванні сільських громад та розвитку сільської місцевості, правий заміст соціальних, економічних, фінансових та інших сільських інтересів членів Асоціації.

- ЗАВДАННЯ АСОЦІАЦІЇ:**
- навчання різних видів удосконалення організацій наявних підприємств видання господарств суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення в умовах ринкової економіки;
  - надання суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, в тому числі з питань економіки, техніки, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо;
  - надання дорадчих послуг; організувати економічний розвиток, формування громадських суспільств;
  - надання за акредитованим і акредитованим сільськогосподарським підприємствам, маркетингові, управління розвитку, інноваційно-інформаційного підприємства в сільській місцевості, у тому числі з питань економіки, техніки, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо;
  - представляючи і завантажувати в інтересах членів Асоціації, керуючись до досягнення

ОСНОВНИМИ МЕТОДАМИ діяльності членів Асоціації є:

- надання суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення;
- дослідження соціально-економічних проблем сільської місцевості та розробка варіантів їх розв'язання;
- демонстраційні покази форми і методи роботи суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення;
- інформаційне забезпечення суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення тощо.

ПАРТНЕРИ Асоціації - українська академія аграрних наук, Національний аграрний університет та інші вищі аграрні навчальні заклади, а також національні громадські організації об'єднання аграрного сектору - Національна сільськогосподарська палата України, Українська аграрна конфедерація, Асоціація фермерів та приватних підприємців України, Волинська обласна сільськогосподарська підприємств.

Дорадники, експерти-дорадники та дорадчі служби - члени НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ СІЛЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ УКРАЇНИ вступають до членства з 5-го березня. Бажають їм добра, а також миру, спокою, домашнього благополуччя, сімейного задоволення і, зрештою, веснянського кохання, любові, здійснення всіх мрій та бажань. Ніякий Вам уклін за сподвижництво в царині сільськогосподарського дорадництва.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС - 21591

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

www.dorada.org.ua

ЖИТТЯ СЕЛО

листопад 2004 р.

Інформаційний бюлетень Пуганського центру Програми підвищення рівня життя сільського населення України

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБГОВОРИЛИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

18 листопада 2004 року у Пуванську відбувся круглий стіл на тему "Громадські організації - надавачі соціальних послуг сільському населенню: сучасний стан та перспективи розвитку". Організаторами заходу стали громадські організації "Слободський селянський розвиток" (м. Пуванськ) та "Інститут сільського розвитку" (м. Київ), які працюють в рамках Програми підвищення рівня життя сільського населення України.

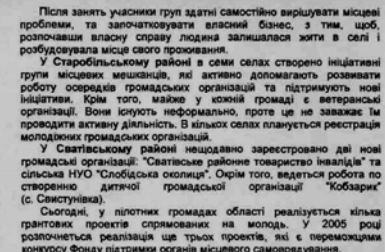
Учасці у заході взяли представники Інституту сільського розвитку, фермерів та експерти з розвитку громад обласного офісу Програми та районних організацій "Слободський селянський розвиток", спеціалісти Пуванського обласного дорадчої служби, представники ветеранського рад та освітніх, представників профільних управлінь Пуванської обласної державної адміністрації.

Круглий стіл проводився із метою обговорити складні питання, які стосуються у діяльності громадських організацій - надавачів соціальних послуг сільському населенню. В ході роботи круглого столу були не лише обговорені складні питання щоденної діяльності місцевих організацій на селі, але й визначені завдання для подальшого спільного вирішення.

Під час роботи круглого столу з'ясувалося наступне. На сьогодні, обласна громадська організація "Слободський селянський розвиток" є провідною в галузі сільського розвитку у Пуванській області. Вона має осередки у двадцяти селах і трьох районах Пуванської області та представництво у м. Пуванську. Основними партнерами в реалізації грантових проектів є обласні громадські організації "Аграрна дорадча служба" та "Сільськоукраїнський центр громадських ініціатив".

За активної участі цих громадських організацій розроблено регіональну програму розвитку підприємництва, у якій було внесено заходи щодо підтримки розвитку сільського підприємництва. Начальник відділу обласного управління у справах сім'ї та молоді Володимир Івченко відзначив, що більшість молодіжних організацій (80%) зареєстровано безосередно у м. Пуванську. Вони характеризуються списаннями діяльності і періодами затишу. Сьогодні дуже мало реально працюючих молодіжних організацій. Головним чинником проаграрності ті, хто уже вигравав грантові кошти на реалізацію конкретних проектів.

У Новоградському районі громадські організації здійснюють свою діяльність, орієнтовані на вирішення проблем села. Основа проблеми, яку підняли учасники круглого столу в Новограді, - відтік молоді. Члени громадських організацій та освітній с. Штормове поставили собі за мету зупинити відтік молоді, зробити все можливе, щоб після закінчення школи молоді люди залишалися в селі. Основну ставку вирішати зробити на староселянських сільських шкіль у районі почалася реалізація проекту "Новоградська молодіжна мережа сільського відродження". Сьогодні дуже активно формуються молодіжні ініціативні групи, члени яких мають стати представниками сільського громадського руху. Необхідно підтримувати молоді надати голову сільських рад та вчителів місцевих шкіл. Експерти просять вчать молоді гуртувати сільські громади.

Представники сільських ініціативних груп визначили перспективними для себе напрямком роботи співпрацю із представниками професійних організацій виробничих і сільськогосподарських підприємств, взаємне інформування членів щодо прав, функцій та потенційних можливостей. Актуальним напрямком роботи як обласних так і місцевих організацій також є участь у розробці різноманітних сільських державних програм, що допомагає об'єднання громадян показати свою спроможність та знайти своє місце у реалізації таких програм у майбутньому. Всі учасники круглого столу висловили задоволення від виконаної роботи а також зазначили побажання інформаційних контактів з спеціалістами Інституту сільського розвитку. Була також висловлена пропозиція провести аналогічні круглі столи на районному рівні.

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ
 Пуванська обласна громадська організація "Слободський селянський розвиток"
 Пуванська обласна громадська організація "Аграрна дорадча служба"

DFID UURLP KRAINE ADAS
 Digital Initiative for International Development
 www.uurlp.org.ukraine

Сприяння розвитку органічного руху в Україні

11 червня 2008 року в рамках XX Міжнародної агропромислової виставки-ярмарку “Агро-2008” за фінансової підтримки Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва відбувся науково-практичний семінар “Особливості надання суб’єктам господарювання на селі та сільському населенню соціально спрямованих дорадчих послуг з розвитку органічного виробництва та його законодавче забезпечення”.

Організаторами семінару виступили Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України спільно з Міністерством аграрної політики України.

Сприяння розвитку органічного руху в Україні

16 липня 2008 року в Міністерстві аграрної політики пройшла нарада-семінар з питань **фінансування, використання бюджетних коштів та діяльності сільськогосподарських дорадчих служб, виконання рекомендацій науково-практичного семінару "Особливості надання суб'єктам господарювання на селі та сільському населенню соціально спрямованих дорадчих послуг з розвитку органічного виробництва та його законодавче забезпечення"**

(за фінансової підтримки Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва)

Сприяння розвитку органічного руху в Україні

Проведено експертний аналіз українського законодавства, обговорено узагальнений світовий та європейський досвід в контексті українських реалій становлення і розвитку органічного землеробства.

Сприяння розвитку органічного руху в Україні

Навчання на базі Національного центру сільськогосподарського дорадництва і розвитку села Республіки Польща в Брвінові, за підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Польща

Група з питань екологічного землеробства, технологій виробництва продукції та вимоги до сертифікації господарств (**вересень 2008 року**)

Сприяння розвитку органічного руху в Україні

Проведення у жовтні 2008 р. обласних семінарів та національної конференції в рамках проекту “Розвиток агротуризму і екологічного землеробства – шанс для розвитку сільських територій України”

(Львів-Ужгород-Івано-Франківськ-Чернівці-Хмельницький-Львів)

Головне завдання діяльності ЛОГО “Аграрна дорадча служба” -

сприяти розвитку сільських територіальних громад Луганської області шляхом навчання, правової і консультаційної підтримки, підвищення культурного рівня та громадської активності, наукового й інформаційного забезпечення.

Напрями діяльності служби

- Інформаційно-консультаційна підтримка розвитку сільськогосподарського і несільськогосподарського бізнесу на селі;
- Правова просвіта та захист законних прав селян;
- Допомога сільським громадам у реалізації їх соціальних ініціатив;
- Систематичне надання соціально-спрямованих дорадчих послуг.

ПРОЕКТ „ПРИРОДНИЙ АГРОТЕХНІК”

- Створено та поширено моделі органічного землеробства в 5 селах Новоайдарського району Луганської області.
- Проведено серію навчальних семінарів з поширення досвіду ведення органічного землеробства.

Демонстраційні ділянки з висіву сидератів

Компостування – невід'ємний елемент «органічної» технології

Ґрунти, що збагачуються органікою

Технологія «тепла грядка»

Технологія «тепла траншея»

Гусячий «трактор»

Сидератні посіви в садах

Верховною Радою України
17 червня 2004 року
прийнято Закон України
“Про сільськогосподарську
дорадчу діяльність”.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про сільськогосподарську дорадчу діяльність

Цей Закон визначає правові засади здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні, регулює відносини в цій сфері та спрямований на поліпшення добробуту сільського населення та розвиток сільської місцевості.

Стаття 1. Основні терміни та поняття

У цьому Законі наведені нижче терміни та поняття вживаються в такому значенні:

дорадчі послуги – послуги, що надаються суб'єктами сільськогосподарської дорадчої діяльності суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільському населенню, а також органам місцевого самоврядування та органам виконавчої влади;

кваліфікаційне свідоцтво сільськогосподарського дорадника, сільськогосподарського експерта-дорадника (далі – кваліфікаційне свідоцтво) – документ, який підтверджує достатній фаховий рівень підготовки сільськогосподарського дорадника, сільськогосподарського експерта-дорадника за програмою базової підготовки для самостійного здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності;

сертифікат сільськогосподарської дорадчої служби (далі – сертифікат) – документ, що засвідчує право суб'єкта сільськогосподарської дорадчої діяльності на надання дорадчих послуг шляхом внесення його до Реєстру сільськогосподарських дорадчих служб (далі – Реєстр дорадчих служб);

ЩО МАЄМО НА СЬОГОДНІ ?

1. Позитивні зрушення:

1.1. Сільськогосподарське дорадництво стало реальністю в Україні – дорадчі служби функціонують у 24 областях та Автономній Республіці Крим.

1.2. З прийняттям Закону “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” дорадництво стало легалізованим видом діяльності.

1.3. Дорадчі служби переважно є недержавними організаціями, самостійно здійснюють дорадчу діяльність, приймаючи незалежні рішення реально сприяють прибутковій діяльності товаровиробників та сільського населення і, таким чином, реально впроваджують державну аграрну політику, впливаючи на формування сільських громад і розвиток сільської місцевості.

1.4. Дорадчі служби в основному функціонують ефективно, частина з них можуть працювати на засадах обмеженої самоокупності. Вони озброєні системою інформаційної підтримки.

1.5. Частина дорадчих служб надають соціально спрямовані дорадчі послуги за рахунок бюджетних коштів.

1.6. Дорадчі служби в особі своєї Асоціації мають на національному рівні координатора, інформатора, лоббіста та промоушена.

2. ПРОБЛЕМИ:

2.1. Чисельність сільськогосподарських дорадників в Україні є мізерною. Абсолютній більшості сільського населення дорадчі послуги залишаються недоступними.

2.2. Дорадчі служби недостатньо забезпечені матеріально-технічними засобами і професійними кадрами, що не дозволяє охопити соціально спрямованими дорадчими послугами більше 5 відсотків сільського населення.

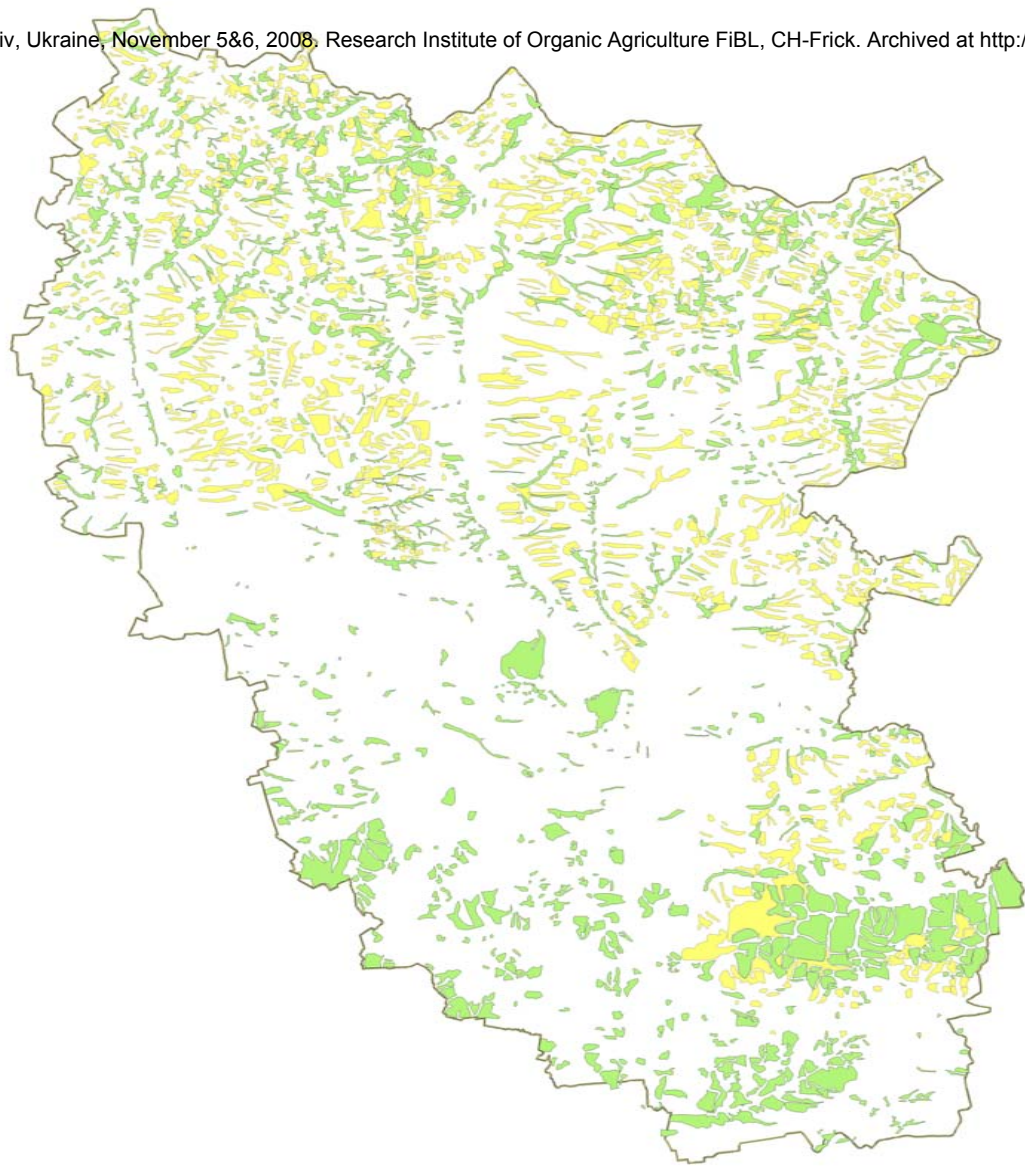
2.3. Відтік професійно підготовлених дорадників до комерційних компаній.

2.4. Безсистемне і нерегульоване створення різними структурами (дослідними інститутами, аграрними університетами, органами управління сільським господарством тощо) дорадчих служб без відповідної професійної підготовки дорадників та експертів-дорадників загрожує дискредитації дорадництва, як об'єктивно затребуваного суспільного явища.

Комплексное использование земель
евразийских степей
Луганская область.

Presented at Second Round Table of the Eastern European Countries, Kyiv, Ukraine, November 5&6, 2008. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, CH-Frick. Archived at <http://orprints.org/15013>

Условные обозначения

- Степная растительность
- Деградиция почв
- Границы области

0 2,5 5 10 15 20 Kilometers

Тел. +380644233836
www.sibppg.org.ua

Контактна інформація

91021 м. Луганськ,

вул. А.Ліньова, 77, оф. 315

ЛОГО “Аграрна дорадча служба”

(0642)59-97-97

Факс 59-97-98

las@csi.lg.ua